

Ю. В. Хорошун

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Статтю присвячено вивченню теорії та практики державної підтримки інвестиційного забезпечення аграрного сектору національної економіки, висвітленню теоретико-методологічних засад держпідтримки розвитку галузей аграрного сектору, а також визначенню особливостей діяльності українського уряду в цій сфері. До форм такої діяльності автор відносить програми державної підтримки аграріїв за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів. За підсумками вивчення тенденцій держпідтримки розвитку агросектору в період 2017–2021 рр. констатовано збереження ключових напрямів, а також окреслено розширення державної підтримки аграріїв у 2021 р. за такими напрямками: страхування аграрної продукції та компенсація за купівлю земель сільськогосподарського призначення, підтримка фермерів у сфері органічного виробництва, розширення підтримки розвитку тваринництва. Окреслено основні елементи механізмів реалізації програм держпідтримки агросектору в реаліях української економіки.

Ключові слова: інвестиції, аграрний сектор, програма державної підтримки, інвестиційна політика, механізм фінансової підтримки.

Вступ. Агросектор України сьогодні є однією з провідних галузей економіки держави. За офіційними статистичними даними, на вид економічної діяльності «Сільське, лісове та рибне господарство» припадає (у відсотках до загального підсумку за всіма видами економічної діяльності): 18,2 % зайнятого в економіці населення та 8,7 % найманих працівників; 9,5 % капітальних інвестицій, 4,2 % основних засобів (вартості) та 1,4 % прямих інвестицій (обсягу акціонерного капіталу); 10,5 % створеної валової доданої вартості [1, с. 20–25; 2]. За деякими оцінками, агросектор України забезпечує майже до 40 % валютної виручки щорічно [3]. Український агросектор посідає доволі високі позиції і у світовій економіці, зокрема у світовому експорті. Агровиробники України забезпечують 24 % світового експорту соняшникової олії, 13 % кукурудзи, 10 % ячменю, 6 % пшениці, 1 % соєвих бобів, 4 % меду, 15 % соняшникової макухи, 2 % олії соєвої. Наприкінці 2019 р. Україна посіла третє місце в переліку (Топ-10) найбільших постачальників продукції аграрного сектору до країн Європейського Союзу [там само]. Збереження позицій агросектору економіки України, а також його подальший стабільний та ефективний розвиток потребують відповідних ресурсів, зокрема фінансових. Саме тому вивчення питань теорії та практики державної фінансової підтримки аграрного сектору національної економіки в контексті його ресурсного забезпечення видається актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З українських науковців до проблематики державної фінансової підтримки аграрного сектору національної економіки в сучасних умовах звертаються Н. В. Бахур [4], Д. В. Ванькович [5], М. Ю. Коденська [6], Л. В. Молдаван [7] та ін. Н. В. Бахур досліджує особливості державної підтримки інвестиційної діяльності розвитку галузей аграрного сектору України, а також напрями розвитку цих галузей з погляду їх інвестиційної привабливості, визначає перспективні напрями інвестування в агробізнес, досліджує досвід країн ЄС стосовно державної підтримки аграрного сектору, виокремлює актуальні напрями державної підтримки фермерських господарств та кооперативів України [4]. Д. В. Ванькович та А. М. Галайко розкривають «теоретичні і практичні аспекти системи державної фінансової підтримки ділових суб'єктів аграрної промисловості в Україні», зокрема: з'ясовують сутність поняття «державна підтримка аграрної галузі», аналізують елементи державної фінансової підтримки в Україні, окреслюють проблеми фінансової підтримки фірм агропромислового комплексу з боку держави та пропонують шляхи їх розв'язання [5]. М. Ю. Коденська та А. В. Єремєєва висвітлюють методологічні аспекти державної підтримки аграрного сектору на основі результатів аналізу виконання програм підтримки сільського господарства в Україні [6]. Л. В. Молдаван розглядає державну підтримку аграрної галузі як фактор створення рівносприятливих умов відтворення та сталого її розвитку [7].

Проте активне запровадження в сучасній Україні програм державного фінансування агросектору потребує подальшого наукового обґрунтування теоретико-методологічних засад такої форми держпідтримки розвитку цього важливого сектору сучасної економіки.

Отже, **метою статті** є висвітлення теоретико-методологічних засад держпідтримки розвитку галузей аграрного сектору сучасної економіки, а також визначення особливостей діяльності українського уряду в цій сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Впродовж останніх років державна підтримка аграрного сектору в Україні зазнала значних змін: уряд відмовився від пільгового режиму податку на додану вартість (ПДВ) для аграріїв на користь державного фінансування галузей сектору за визначеними програмами та напрямками. Відповідно, до 2017 р. державна підтримка українського агросектору характеризувалася пільговим режимом сплати ПДВ і доволі незначними обсягами прямої державної підтримки. Зазначений режим ПДВ скасований з 1 січня 2017 р. Натомість, Бюджетним кодексом України (Прикінцеві та перехідні положення, п. 42) узаконено державну підтримку сільськогосподарських виробників щорічно в період 2017–2021 рр. (з Державного бюджету України) в обсязі 1 % вартості випуску продукції у сільському господарстві (у фактичних ринкових цінах) [8]. Динаміку коштів державної підтримки аграрного сектору за рахунок державного бюджету в період 2014–2020 рр. зображено на рисунку 1.

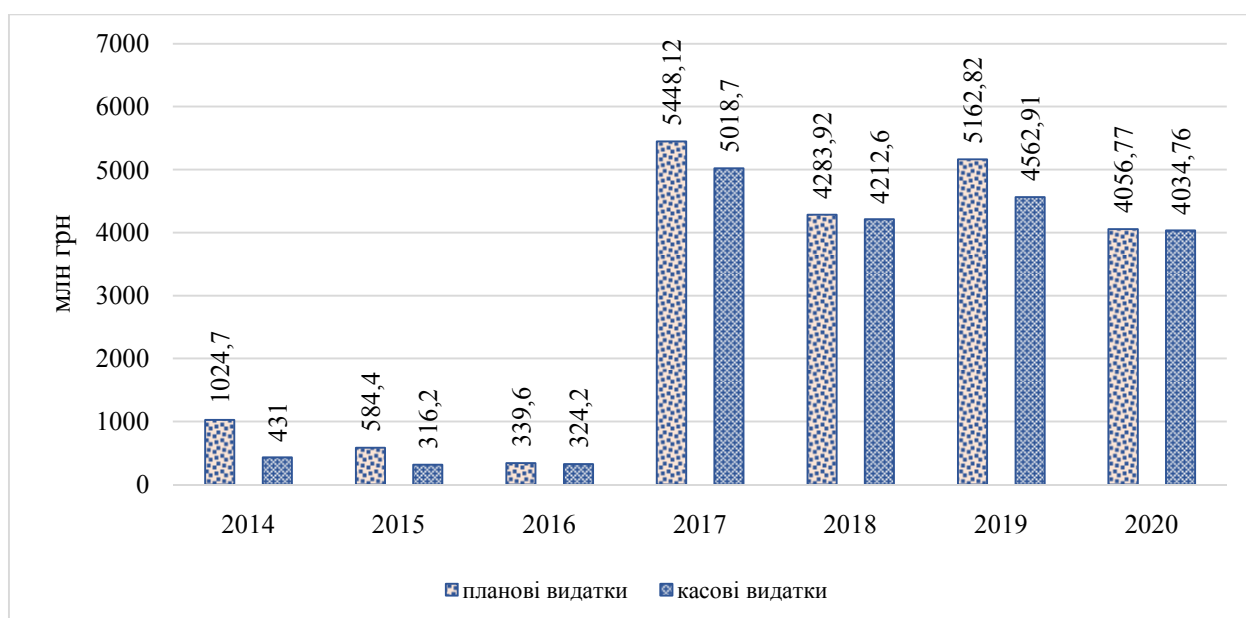

Рисунок 1 – Динаміка державної підтримки аграрного сектору за рахунок бюджетних коштів, 2014–2020 рр., млн грн

Джерело: розраховано та складено за даними [9, с. 9; 10–13]

За результатами аналізу обсягів фінансування агросектору за рахунок бюджетних коштів та їх динаміки впродовж 2014–2020 рр. варто визнати, що загальна сума державної підтримки аграріїв (бюджетних коштів, що спрямовано на фінансування державних програм підтримки) зросла в десятки разів: планові видатки державного бюджету 2017 р. (5448,12 млн грн) перевищують планові видатки державного бюджету 2014 р. (1024,7 млн грн) в 5,32 разу, а планові видатки державного бюджету 2016 р. (339,6 млн грн) – у 16,0 разів. Впродовж усього аналізованого періоду касові видатки бюджетів нижчі від планових призначень: у 2014 р. касові видатки становили 42 % від запланованих, тобто аграрії отримали від держави лише 42 % коштів, передбачених державним бюджетом на 2014 р. У 2015 р. агросектор отримав 54 % запланованих коштів, у 2016 р. – 95,5 %, у 2017 р. – 92,1 %, у 2018 р. – 98,3 %, у 2019 р. – 88,4 %, у 2020 р. – 99,5 %. Отже, незважаючи на зростання (починаючи з 2017 р.) запланованих обсягів фінансування програм, реальні показники держпідтримки аграрного сектору за доволі значною кількістю напрямів виконано на незадовільному рівні (таблиця 1).

Таблиця 1 – Обсяги використання коштів державного бюджету для фінансування державної підтримки аграрного сектору економіки, 2017–2020 рр., млн грн

Назва бюджетної програми	2017		2018		2019		2020	
	план	касові видатки	план	касові видатки	план	касові видатки	план*	касові видатки
Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів	300,0	294,84	266,0	265,91	451,76	449,82	-	-
Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі	60,0	56,94	5,0	2,85	5,0	2,04	5,0	0,0
Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств	-	-	210,0	203,26	465,0	416,92	-	-
Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними	299,3	298,6	400,0	394,33	400,0	397,88	-	-
Державна підтримка галузі тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури (рибництва)	170,0	165,84	2401,0	2389,84	2930,0	2432,98	-	-
Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	4550,0	4134,06	955,0	912,86	681,79	640,22	3980,0	3968,01
<i>Усього за видатками</i>	<i>5379,3</i>	<i>4950,28</i>	<i>4237,0</i>	<i>4169,07</i>	<i>4933,55</i>	<i>4339,86</i>	<i>3985,0</i>	<i>3968,01</i>
Повернення коштів, наданих Міністерству аграрної політики та продовольства України для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі на умовах фінансового лізингу, а також закупівлі племінних нетелів та корів, техніки і обладнання вітчизняного виробництва	-3,82	0,00	-3,82	-1,0	-4,77	-1,38	-4,77	-1,01
Повернення кредитів, наданих з державного бюджету фермерським господарствам	-40,0	-17,64	-43,1	-24,75	-44,5	-27,17	-67,0	-60,77
Надання кредитів фермерським господарствам	65,0	64,6	43,1	42,58	224,5	223,05	67,0	66,75
Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі на умовах фінансового лізингу	3,82	3,82	3,82	0,96	4,77	0,00	4,77	0,00
<i>Усього за кредитами</i>	<i>68,82</i>	<i>68,42</i>	<i>46,92</i>	<i>43,54</i>	<i>229,27</i>	<i>223,05</i>	<i>71,77</i>	<i>66,75</i>
Разом	5448,1	5018,7	4283,9	4212,59	5162,82	4562,91	4056,8	4034,76

* На 2020 р. відповідно до [14] на фінансування програми 1201150 «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» заплановано 4,0 млрд грн за такими напрямками: здешевлення кредитів, підтримка галузі тваринництва, здешевлення компенсації техніки та обладнання вітчизняного виробництва, програма розвитку фермерства та кооперативів, підтримка садівництва, виноградарства та хмелярства.

Джерело: розраховано та складено за даними [9, с. 59; 10–13]

Дані таблиці 1 також дають можливість проаналізувати структуру планових та касових видатків бюджету, спрямованих на фінансування різних програм підтримки агросектору. Показники структури видатків держбюджетів 2017–2020 рр., скерованих на держпідтримку агросектору за різними програмами (напрямами), наведено в таблиці 2.

Таблиця 2 – Структура планових та касових видатків державного бюджету для фінансування програм державної підтримки аграрного сектору економіки, 2017–2020 рр., відсотків до підсумку

Назва бюджетної програми	2017		2018		2019		2020	
	план	касові видатки	план	касові видатки	план	касові видатки	план	касові видатки
Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів	5,51	5,87	6,21	6,31	8,75	9,86	0,00	0,00
Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі	1,10	1,13	0,12	0,07	0,10	0,04	0,12	0,00
Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств	0,00	0,00	4,90	4,83	9,01	9,14	0,00	0,00
Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними	5,49	5,95	9,34	9,36	7,75	8,72	0,00	0,00
Державна підтримка галузі тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури (рибництва)	3,12	3,30	56,05	56,73	56,75	53,32	0,00	0,00
Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	83,52	82,37	22,29	21,67	13,21	14,03	98,11	98,35
Надання кредитів фермерським господарствам	1,19	1,29	1,01	1,01	4,35	4,89	1,65	1,65
Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі на умовах фінансового лізингу	0,07	0,08	0,09	0,02	0,09	0,00	0,12	0,00
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: розраховано за даними [9, с. 59; 10–13]

Так, у структурі обсягу касових видатків 2017 р. найбільшу питому вагу займають видатки на фінансову підтримку сільгосптоваровиробників – 82,37 % від загальної суми видатків держбюджету для фінансування програм державної підтримки аграрного сектору; питома вага видатків на державну підтримку таких галузей, як хмелярство, садівництво, виноградарство, ягідництво становить 5,95 %; на фінансування заходів щодо здешевлення кредитів припадає 5,87 % видатків; на підтримку галузі тваринництва – 3,30 %; питома вага надання кредитів фермерським господарствам становить 1,29 %. У структурі обсягу касових видатків 2018 р. найбільшу питому вагу займають видатки на державну підтримку галузі тваринництва – 56,73 %; на фінансову підтримку сільгосптоваровиробників спрямовано 21,67 % видатків; на державну підтримку розвитку хмелярства, садівництва, виноградарства, ягідництва – 9,36 %; на підтримку заходів, спрямованих на здешевлення кредитів, припадає 6,31 %; на фінансову підтримку фермерських господарств – 4,89 %; на кредити фермерським господарствам спрямовано 1,01 % касових видатків. У структурі обсягу касових видатків Державного бюджету 2019 р. також переважають видатки на державну підтримку галузі тваринництва – 53,32 % від загальної суми касових видатків для фінансування програм державної підтримки аграрного сектору; питома вага видатків на фінансову підтримку сільгосптоваровиробників становить 14,03 % касових видатків; на фінансування заходів для здешевлення кредитів спрямовано 9,86 % видатків; на фінансову підтримку розвитку фермерських господарств – 9,14 %; на підтримку хмелярства, садівництва, виноградарства, ягідництва – 8,72 %; на надання кредитів фермерським господарствам – 4,89 %.

У структурі обсягу касових видатків 2019 р. найбільшу питому вагу займають видатки на фінансову підтримку сільгосптоваровиробників – 98,35 % від загальної суми видатків держбюджету для фінансування програм державної підтримки аграрного сектору; на кредитування фермерських господарств припадає 1,65 % касових видатків. В процесі аналізу структури видатків держбюджету для фінансування програм державної підтримки аграрного сектору економіки в 2020 р. варто враховувати зміни в розподілі бюджетних коштів відповідно до оприлюдненого (від 07 серпня 2020 р.) Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України

(Мінекономіки) наказу (№ 1491) «Про внесення змін до розподілу коштів за бюджетною програмою КПКВК 1201150 «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» на 2020 рік» [14]. На фінансування цієї програми заплановано 4,0 млрд грн за такими напрямками: здешевлення кредитів – 1,2 млрд грн, підтримка галузі тваринництва – 1 млрд грн, здешевлення компенсації техніки та обладнання вітчизняного виробництва – 1 млрд грн, програма розвитку фермерства та кооперативів – 400 млн грн., підтримка садівництва, виноградарства та хмелярства – 400 млн грн. Структуру обсягу планових видатків на фінансування програми за визначеними напрямками проілюстровано на рисунку 2.

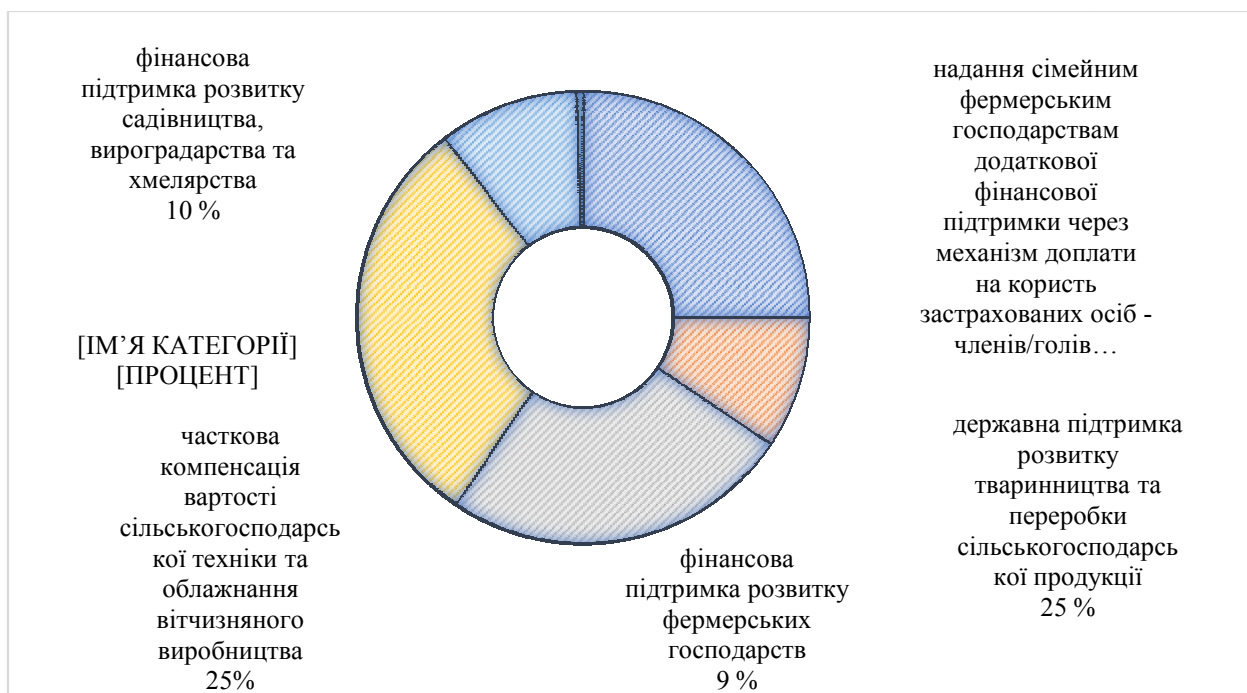

Рисунок 2 – Розподіл коштів, передбачених у державному бюджеті Мінекономіки за бюджетною програмою «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» на 2020 р., відсотків від загального запланованого обсягу коштів

Джерело: розраховано та складено за даними [14]

Отже, в структурі планових видатків на фінансування основних напрямів підтримки аграрного сектору економіки на 2020 р. найбільшу питому вагу займають видатки на фінансову підтримку заходів шляхом здешевлення кредитів – 30%; по 25 % видатків припадає на відшкодування сільгоспвиробникам вартості придбаної ними техніки та обладнання, що виготовлені вітчизняними промисловцями, та державну підтримку галузей тваринництва; 10 % видатків заплановано на фінансову підтримку розвитку садівництва, виноградарства та хмелярства; 9 % видатків припадає на фінансову підтримку розвитку фермерських господарств; 1 % видатків спрямовано на додаткову фінансову підтримку сімейних фермерських господарств у частині виконання ними зобов'язань по загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню.

В квітні 2021 р. Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Про внесення змін до пункту 3 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки сільгосптоваровиробників» [15], відповідно до якої державна підтримка агросектору за рахунок коштів держбюджету на 2021 р. розширюється за рахунок нових напрямів (програм). Водночас перелік напрямів фінансової підтримки сільгосптоваровиробників, затверджений у лютому 2017 р. відповідною постановою Кабінету Міністрів України [16], доповнено новими: страхування сільськогосподарської продукції; компенсація втрат внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру; підтримка сільгоспвиробництва на меліорованих землях; підтримка виробників органічної продукції; підтримка виробників картоплі; додаткова підтримка сільгосптоваровиробників за рахунок бюджетних субсидій (на одиницю оброблюваних угідь) [15]. Окрім зазначених нових напрямів (програм) держпідтримки аграріїв, у 2021 р. також збережено

ключові напрями: тваринництво, фермерство, садівництво, компенсація вартості сільськогосподарської техніки, компенсація відсотків по кредитах.

Найзагальнішим показником ефективності використання бюджетних коштів на державну підтримку аграрного сектору економіки може бути зростання обсягів виробництва продукції сільського господарства. Динаміка показників обсягів продукції сільського господарства, продукції рослинництва та продукції тваринництва (у постійних цінах 2016 р.) проілюстровано на рисунку 3. Обсяг продукції сільського господарства в 2020 р. (612 121,5 млн грн) становить 97,64 % щодо обсягу продукції сільського господарства в 2014 р. (626 925,1 млн грн); обсяг продукції рослинництва в 2020 р. (473 377 млн грн) – це 99,09 % від рівня аналогічного показника 2014 р. (477 747,4 млн грн); обсяг продукції тваринництва в 2020 р. (138 744,5 млн грн) – 93,01 % від рівня відповідного показника 2014 р. (149 177,7 млн грн). Зважаючи на динаміку обсягів продукції тваринництва (впродовж аналізованого періоду показник обсягу продукції тваринництва не досяг рівня 2014 р.), використання бюджетних коштів на підтримку галузі тваринництва мало доволі низьку ефективність.

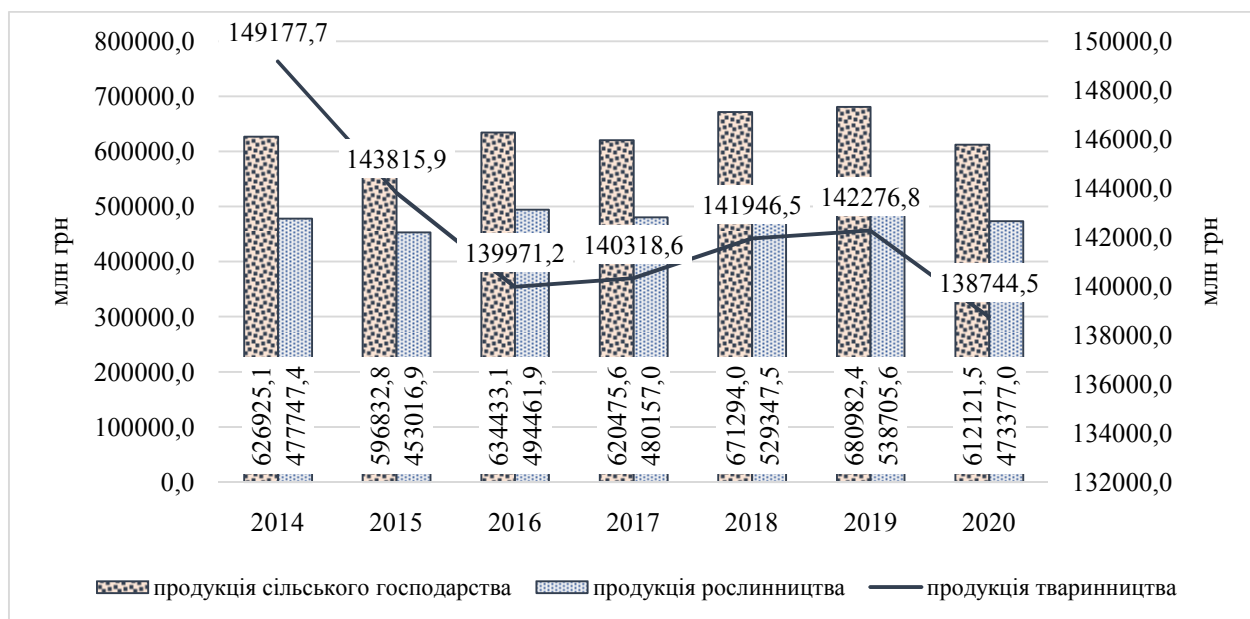

Рисунок 3 – Динаміка показників обсягів продукції сільського господарства, продукції рослинництва та продукції тваринництва (у постійних цінах 2016 р.), 2014–2020 рр., млн грн

Джерело: розраховано та складено за даними [17]

На думку експертів-аудиторів Рахункової палати України, через низку об'єктивних та суб'єктивних причин, зокрема певні недоліки в нормативно-правовому забезпеченні державної підтримки агропромислового комплексу за рахунок коштів держбюджету, вигодонабувачами підтримки в агросекторі доволі часто стають великі підприємства [9, с. 49], про що відповідним чином свідчать дані, наведені в таблиці 3.

За нашими розрахунками, за період 2017–2019 рр., тобто за три роки, з державного бюджету на підтримку аграрного сектору виділено 13 794,2 млн грн (касові видатки в 2017 р. – 5018,7 млн грн; у 2018 р. – 4212,59 млн грн; 2019 р. – 4562,91 млн грн). Отже, левову частку державної підтримки за 2017–2019 рр. отримав агроіндустріальний холдінг «Миронівський хлібопродукт» – 2600 млн грн, що становить 18,84 % від загальної суми бюджетних коштів, скерованих урядом на фінансування програм в аграрній сфері. Іншими «основними отримувачами» держбюджетних коштів стали (таблиця 3): агропромислова компанія «Укрлендфармінг» – відповідно 418 млн грн і 3,03 %; агропромислова компанія «АПК-Інвест» – 85,9 млн грн і 0,62 %; корпорація «АГРО-ОВЕН» – 85 млн грн і 0,62 %; група компаній «Нива Переяславщини» – 82,7 млн грн і 0,60 %; «Аграрна компанія 2004» – 81,6 млн грн і 0,59 %. На інші чотири аграрні компанії з «десятки найбільших отримувачів державної підтримки» (серед яких: агропромисловий холдінг «Овостар Юніон», сільськогосподарські компанії «Хоробор Агро» та «Гудвеллі Україна», група компаній «Глобіно») припадає 274 млн грн коштів підтримки аграріїв, що становить 1,99 % від загальної суми бюджетних

коштів, скерованих урядом на фінансування програм в аграрній сфері в період 2017–2019 рр. Загалом, на 10 аграрних компаній (власників аграрних компаній), представлених у списку таблиці 3, припадає 26,29 % від загальної суми касових видатків держбюджетів періоду 2017–2019 рр.

Таблиця 3 – Топ-10 аграрних компаній (власників аграрних компаній), які отримали найбільшу державну підтримку в період 2017–2019 рр.

Назва, спеціалізація діяльності компанії	Отримано*, млн грн	Питома частка**, %
Агроіндустріальний холдинг «Миронівський хлібопродукт». Вирощування зернових та олійних культур, птахівництво (Ю. Косюк)	2600	18,84 %
Агропромислова компанія «Укрлендфармінг». Рослинництво, птахівництво, виробництво яєць (О. Бахматюк)	418	3,03 %
Агропромислова компанія «АПК-Інвест». Тваринництво, свинарство та виробництво м'яса, рослинництво (Б. Колесніков)	85,9	0,62 %
Корпорація «АГРО-ОВЕН». Рослинництво, тваринництво, виробництво м'яса (В. Заворотній)	85	0,62 %
Група компаній «Нива Переяславщини». Вирощування зернових культур, свинарство (О. Мостіпан)	82,7	0,60 %
«Аграрна компанія 2004». Свинарство (С. Лабазюк)	81,6	0,59 %
Агропромисловий холдинг «Овостар Юніон». Птахівництво, виробництво яєць (Б. Беліков)	78,4	0,57 %
Сільськогосподарська компанія «Хоробор Агро». Рослинництво (зернові, бобові, олійні культури), тваринництво (велика рогата худоба) (А. Веревський)	69,7	0,51 %
Сільськогосподарська компанія «Гудвеллі Україна». Свинарство, тваринництво; «Дружба нова». Вирощування зернових культур, молочно-товарне виробництво (Т. Аксельгаард)	68,7	0,50 %
Група компаній «Глобіно». Виробництво продуктів харчування (О. Кузьмінський)	57,2	0,41 %
Загальна сума касових видатків держбюджету в період 2017–2019 рр. (100 %)	13 794,2	-

* Отримано коштів з державного бюджету, скерованих на фінансування різних програм державної підтримки аграрного сектору економіки в період 2017–2019 рр.;

** питома частка коштів, отриманих конкретною компанією, у загальній сумі касових видатків державного бюджету на фінансування різних програм підтримки агросектору економіки в період 2017–2019 рр.

Джерело: розраховано і складено за даними [18; 19]

Поглиблення теоретичних положень та удосконалення методичних підходів до державної підтримки розвитку такого важливого сектору сучасної економіки, яким є аграрний сектор, потребують глибокого розуміння механізмів застосування такої форми та такого засобу державного впливу на економіку, як фінансування і реалізація цільових державних програм, а також пряма державна підтримка товаровиробників у зазначеному секторі економіки. Тому заключним етапом цієї публікації має стати вивчення особливостей механізмів реалізації окремих програм держпідтримки агросектору в українських реаліях (зокрема цілей, суб'єктів і об'єктів, методів та інструментів, результатів і наслідків підтримки). Окремі елементи цих механізмів певним чином визначені та законодавчо закріплені у відповідних державних нормативно-правових документах. У таблиці 4 наведено перелік основних нормативно-правових актів, що визначають напрями та механізми державної підтримки станом на 2021 р.

Варто також зазначити, що, починаючи з 2021 р., встановлено нову норму Податкового кодексу України (пп. 14.1.159, п. 14.1., ст. 14) [20], відповідно до якої держдопомога може надаватися суб'єктам господарювання у розмірі, що не перевищує 10 тис. еквівалентів мінімальної заробітної плати (станом на 1 січня відповідного року); отримувачами держпідтримки можуть бути всі сільгосптоваровиробники, які не мають боргів та статусу банкрута.

Таблиця 4 – Основні нормативно-правові акти, що визначають напрями та механізми державної підтримки аграрного сектору на 2021 р.

Напрями (програми) підтримки	Нормативно-правові акти
Підтримка суб'єктів господарювання агропромислового комплексу шляхом здешевлення кредитів	<p>Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів за цим напрямом, визначено постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 300 (редакція від 18.06.2021) «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів» [21].</p> <p>Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 04.06.2020 № 1049 (редакція від 26.03.2021) «Про затвердження форм документів щодо здійснення фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів» [22].</p> <p>Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.03.2021 № 598 «Про внесення змін до наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 04.06.2020 № 1049» [23].</p>
Підтримка за рахунок часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання, виготовлених вітчизняними виробниками	<p>Порядок використання коштів державного бюджету за цим напрямом визначено постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 130 (редакція від 18.06.2021) «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва» [24].</p> <p>Форми заявок та відповідних документів для отримання компенсації встановлені наказом (редакція від 15.05.2020) Міністерства аграрної політики та продовольства України від 18.04.2017 № 228 «Про затвердження форм для отримання часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва» [25]</p>
Підтримка розвитку садівництва, виноградарства, хмелярства, ягідництва	<p>Визначено як один із напрямів державної підтримки постановою Кабінету Міністрів України від 19.02.2020 № 109 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 року № 77» [26].</p> <p>Механізм і напрями надання підтримки за визначеними галузями встановлено постановою Кабінету Міністрів України від 15.07.2005 № 587 (редакція від 18.06.2021) «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства» [27].</p> <p>Форми заявок та відповідних документів для отримання встановлені наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 24.03.2021 № 622 «Про затвердження нормативів, форм звітності, переліку техніки, механізмів та обладнання, передбачених для надання державної підтримки виробників плодів, ягід, винограду та хмелю» [28]</p>
Підтримка розвитку фермерських господарств (у 2021 р. за напрямками: дотація за утримання корів; доплата на користь членів/голови фермерських господарств в частині виконання ними зобов'язань по ЄСВ; часткова компенсація витрат, пов'язаних із сільгосподарчими послугами; субсидія на одиницю оброблюваних угідь – новоствореним фермерським господарствам)	<p>Порядок використання коштів державного бюджету за цим напрямом визначено постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 106 (редакція від 18.06.2021) «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств» [29].</p> <p>В частині доплат фермерським господарствам щодо виконання ними зобов'язань по ЄСВ підтримка регулюється постановою Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 565 (редакція від 18.06.2021) «Про затвердження Порядку надання сімейним фермерським господарствам додаткової фінансової підтримки через механізм доплати на користь застрахованих осіб – членів/голови сімейного фермерського господарства єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [30].</p> <p>Механізми реалізації урядової програми підтримки розвитку фермерських господарств у 2021 р., як і в 2020 р. регулюються також наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 24.07.2020 № 1391 (редакція від 15.09.2020) «Про затвердження форм для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств» [31] та наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 07.09.2020 № 1721 «Про внесення змін до наказу Мінекономіки від 24 липня 2020 року №1391» [32]</p>

Закінчення таблиці 4

Напрями (програми) підтримки	Нормативно-правові акти
Підтримка розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції	Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів, зокрема за цим напрямом, визначено постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 77 (редакція від 18.06.2021) «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки сільгосптоваровиробників» [16]. Механізм і напрями надання підтримки встановлено постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 107 (редакція від 28.05.2021) «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції» [33]. Форми відповідних документів, необхідних для нарахування та виплати підтримки, затверджуються в установленому порядку наказом Мінагрополітики.
Підтримка виробників картоплі; виробництва нішевих сільгоспкультур (гречка); сільгоспвиробників, які використовують меліоративні землі; виробників органічної продукції; відшкодування втрат від пошкодження посівів сільгоспкультур внаслідок надзвичайних ситуацій	Розширення в 2021 р. державної підтримки агросектору за рахунок коштів держбюджету за новими напрямами та програмами передбачено постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 349 «Про внесення змін до пункту 3 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки сільгосптоваровиробників» [15]. Наразі проєкти відповідних нормативно-правових документів, що стосуються порядків використання коштів за напрямами державної підтримки, які визначено на 2021 р. як нові, доопрацьовуються Міністерством аграрної політики та продовольства України.

Джерело: складено за даними [15;16; 21–34]

Підбиваючи підсумки проведеного дослідження особливостей урядової підтримки аграрного сектору економіки в Україні, варто зазначити, що наразі у світовій практиці державної аграрної та інвестиційної політики засоби прямої державної підтримки (надання прямих субсидій виробникам агросектору) майже не використовуються. Так, наприклад, у Новій Зеландії виробників агросектору уряд не підтримує взагалі, у Канаді – підтримка здійснюється за рахунок здешевлення кредитів, у США та Австралії агросектор підтримується державою за допомогою страхових платежів, у Нідерландах – допомога реалізується через підтримку та стимулювання науково-дослідної діяльності [цитується за 9, с. 11]. Водночас у країнах ЄС прямі виплати на державну підтримку становлять близько 28 % від обсягу випуску продукції в сільському господарстві [35, с. 138]. Незважаючи на активне застосування засобів прямого субсидіювання агросектору ЄС, експерти вважають заходи такого роду неефективними та застарілими [9, с. 11].

Висновки. Державна підтримка аграрного сектору в Україні впродовж останніх п'яти років зазнала значних змін: уряд відмовився від пільгового режиму податку на додану вартість для аграріїв на користь державного фінансування галузей сектору за визначеними програмами та напрямами. Наразі на законодавчому рівні встановлено, що у 2017–2021 рр. на державну підтримку виробників агросектору щорічно спрямовуватимуться кошти Державного бюджету України в обсязі 1 % вартості випуску продукції у сільському господарстві (у фактичних ринкових цінах). Держпідтримка розвитку агросектору в період 2017–2020 рр. здійснювалась за такими ключовими напрямами: тваринництво, фермерство, садівництво, компенсація вартості сільськогосподарської техніки, компенсація відсотків по кредитах. За результатами аналізу обсягів фінансування агросектору за рахунок бюджетних коштів та їх динаміки впродовж 2014–2020 рр. встановлено, що загальна сума таких коштів, яку за цей період отримали аграрії, зросла в десятки разів. Проте, незважаючи на зростання планових видатків держбюджету на фінансування урядових програм, реальні показники держпідтримки аграрного сектору за доволі значною кількістю напрямів виконано на незадовільному рівні. В структурі планових видатків на фінансування підтримки аграрного сектору економіки на 2020 р. найбільшу питому вагу займають видатки на: фінансову підтримку заходів шляхом здешевлення кредитів, часткову компенсацію вартості техніки та обладнання сільськогосподарського призначення, що виготовляється вітчизняними виробниками, державну підтримку розвитку тваринництва та

переробки сільськогосподарської продукції. На 2021 р. уряд запланував розширення державної підтримки за такими напрямками: виділення бюджетних субсидій з розрахунку на одиницю оброблюваних угідь; підтримка виробників картоплі; страхування сільськогосподарської продукції; відшкодування втрат внаслідок надзвичайних ситуацій; підтримка сільгосптоваровиробників, що працюють на меліорованих землях; підтримка виробництва органічної продукції. Динаміка показників обсягів продукції сільського господарства, продукції рослинництва та продукції тваринництва впродовж 2014–2020 рр. віддзеркалює доволі низьку ефективність використання бюджетних коштів на підтримку агросектору. Особливості механізмів реалізації окремих програм держпідтримки агросектору в українських реаліях (зокрема цілей, суб'єктів і об'єктів, методів та інструментів, результатів і наслідків підтримки) певним чином визначені та законодавчо закріплені у відповідних державних нормативно-правових документах.

Список використаних джерел

1. Сільське господарство України. 2019 р.: стат. зб. Держ. служба статистики України. Київ, 2020. 230 с.
2. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України/з України за країнами світу; країнами ЄС; видами економічної діяльності; по регіонах (2015–2019). Держ. служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. DLF attorneys-at-law: Сільське господарство в Україні. URL: <https://dlf.ua/ua/silске-gospodarstvo-v-ukrayini/#2>
4. Бахур Н. В. Особливості державної підтримки інвестиційної діяльності в аграрному секторі національної економіки. *Ефективна економіка*. 2020. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8100> (дата звернення: 01.06.2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.57.
5. Ванькович Д. В., Галайко А. М. Державна фінансова підтримка підприємств як інструмент активізації розвитку аграрного сектору економіки. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип. 1 (12). С. 284–288.
6. Коденська М. Ю., Єремєєва А. В. Державна підтримка розвитку аграрного сектору економіки. *Економіка АПК*. 2013. № 6. С. 14–21.
7. Молдаван Л. В. Державна підтримка аграрної галузі як фактор створення рівносприятливих умов відтворення та сталого її розвитку. *Сучасні аспекти модернізації науки в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Київ; Великобританія, 07 листоп. 2020 р.) / за ред. Є. О. Романенка, І. В. Жукової. Київ; Великобританія: ФОП КАНДИБА Т.П., 2020. С. 39–43.
8. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI (редакція від 01.01.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
9. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на надання державної підтримки агропромислому комплексу. Рахункова палата України. Київ. 2019. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2019/20-6_2019/Zvit_20-6_2019.pdf
10. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2017 рік. Держ. казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukraini-za-2017-rik>
11. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2018 рік. Держ. казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2018-rik>
12. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2019 рік. Держ. казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2019-rik>
13. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2020 рік. Держ. казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2020-rik>
14. Про внесення змін до розподілу коштів за бюджетною програмою КПКВК 1201150 «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» на 2020 рік: Наказ М-ва розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 07 серп. 2020 р. № 1491. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-rozpodilu-koshtiv-za-byudzhethnoyu-programoyu-kpkvk-1201150-finansova-pidtrimka-silgosptovarovirobnikiv-na-2020-rik>
15. Про внесення змін до пункту 3 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки сільгосптоваровиробників: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.04.2021 № 315. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/315-2021-%D0%BF#Text>
16. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки сільгосптоваровиробників: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 77. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2017-%D0%BF#Text>

17. Продукція сільського господарства у постійних цінах 2016 року за 2020 рік. Держ. служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/sg/pro_sg/arch_pro_sg_p.htm
18. Топ-10 власників агрохолдингів, які отримали найбільше коштів з бюджету. URL: <https://agreview.com/news/top-10-vlasnykiv-ahroholdynhiv-yaki-otrymaly-najbilshe-koshtiv-z-byudzhetu>
19. Хто отримав від держави найбільше дотацій: ТОП-10 аграріїв. URL: <https://landlord.ua/news/khto-otrymav-vid-derzhavy-naibilshe-dotatsii-top-10-ahraryiv/>
20. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (редакція від 15.05.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
21. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 300. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300-2015-%D0%BF#Text>
22. Про затвердження форм документів щодо здійснення фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів: Наказ М-ва розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 04 черв. 2020 р. № 1049. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-form-dokumentiv-shchodo-zdiysnennya-finansovoyi-pidtrimki-zahodiv-v-agropromislovomu-kompleksi-shlyahom-zdeshevlennya-kreditiv-2?v=5ef5a68da8be4>
23. Про внесення змін до наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 04 червня 2020 року № 1049: Наказ М-ва розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23 берез. 2021 р. № 598. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-nakazu-ministerstva-rozvitku-ekonomiki-torgivli-ta-silskogo-gospodarstva-ukrayini-vid-04-chervnya-2020-roku-1049-2?v=6062d48a89f71>
24. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 130. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2017-%D0%BF#Text>
25. Про затвердження форм для отримання часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва: Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 18 квіт. 2017 р. № 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0614-17#Text>
26. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 року № 77: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 лют. 2020 р. № 109. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2017-%D0%BF#Text>
27. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.07.2005 № 587 (із змінами від 10.03.2021 №185). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2005-%D0%BF#Text>
28. Про затвердження нормативів, форм звітності, переліку техніки, механізмів та обладнання, передбачених для надання державної підтримки виробників плодів, ягід, винограду та хмелю: Наказ М-ва розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 24 берез. 2021 р. № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0460-21#Text>
29. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 106 (редакція від 18.06.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2018-%D0%BF#Text>
30. Про затвердження Порядку надання сімейним фермерським господарствам додаткової фінансової підтримки через механізм доплати на користь застрахованих осіб – членів/голови сімейного фермерського господарства єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 565. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-2019-%D0%BF#Text>
31. Про затвердження форм для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств: Наказ М-ва розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 24 лип. 2020 р. № 1391. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-form-dlya-nadannya-finansovoyi-pidtrimki-rozvitku-fermerskih-gospodarstv?v=5f36373f89349>
32. Про внесення змін до наказу Мінекономіки від 24 липня 2020 року № 1391: Наказ М-ва розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 07 верес. 2020 р. № 1721. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-nakazu-minekonomiki-vid-24-lipnya-2020-roku-1391?v=5f620552109dc>
33. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 107 (редакція від 28.05.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/107-2018-%D0%BF#Text>
34. Інформаційно-аналітичний портал АПК України. Державна підтримка. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/pidtrimka>

35. Звіт Рахункової палати за 2017 рік. Рахункова палата України. Київ, 2018. URL: https://dostup.pravda.com.ua/request/55314/response/134282/attach/4/Zvit%20RP%202017.pdf?cookie_pass_through=1.

References

1. *Agriculture of Ukraine. 2019: stat. coll. [Sil'ske hospodarstvo Ukrainy. 2019 r.: stat. zb.]* (2020), State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, 230 p. [in Ukrainian].
2. "Direct investments (share capital) in the economy of Ukraine / from Ukraine by countries of the world; EU countries; types of economic activity; by regions (2015–2019)" ["Priami investytsii (aktsionernyi kapital) v ekonomitsi Ukrainy/z Ukrainy za krainamy svitu; krainamy YeS; vydamy ekonomichnoi diialnosti; po rehionakh (2015–2019)"], State Statistics Service of Ukraine, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
3. DLF attorneys-at-law: "Agriculture in Ukraine" ["Sil'ske hospodarstvo v Ukraini"], available at: <https://dlf.ua/ua/sil'ske-gospodarstvo-v-ukrayini/#2> [in Ukrainian].
4. Bakhur, N. V. (2020), "Features of state support for investment activities in the agricultural sector of the national economy" ["Osoblyvosti derzhavnoi pidtrymky investytsiinoi diialnosti v aharnomu sektori natsionalnoi ekonomiky"], *Efektivna ekonomika*, vol. 8, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8100> (Accessed June 1, 2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.57 [in Ukrainian].
5. Vankovych, D. V., Halaiko, A. M. (2018), "State financial support of enterprises as a tool to intensify the development of the agricultural sector of the economy" ["Derzhavna finansova pidtrymka pidpriemstv yak instrument aktyvizatsii rozvytku aharnoho sektoru ekonomiky"], *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, iss. 1 (12), pp. 284-288 [in Ukrainian].
6. Kodenska, M. Yu., Yeriemieieva, A. V. (2013), "State support for the development of the agricultural sector of the economy" ["Derzhavna pidtrymka rozvytku aharnoho sektoru ekonomiky"], *Ekonomika APK*, no. 6, pp. 14-21 [in Ukrainian].
7. Moldavan, L. V. (2020), "State support of the agricultural sector as a factor in creating equal conditions for reproduction and sustainable development" ["Derzhavna pidtrymka aharnoi haluzi yak faktor stvorennia rivnospryiatlyvykh umov vidtvorennia ta staloho yii rozvytku"], *Suchasni aspekty modernizatsii nauky v Ukraini: stan, problemy, tendentsii rozvytku*: proc. of III Int. sci.-pract. conf., (Kyiv; Great Britain, Nov. 07, 2020). FOP KANDYBA T.P., Kyiv; Great Britain, pp. 39-43 [in Ukrainian].
8. "Budget Code of Ukraine": Law of Ukraine no. 2456-VI dated July 08, 2010 (version of Jan. 01, 2021) ["Biudzhetni kodeks Ukrainy": Zakon Ukrainy vid 08.07.2010 № 2456-VI (redaktsiia vid 01.01.2021)], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> [in Ukrainian].
9. "Report on the results of the audit of the effectiveness of the use of state budget funds aimed at providing state support to the agro-industrial complex" ["Zvit pro rezultaty audytu efektyvnosti vykorystannia koshtiv derzhavnoho biudzhetu, spriamovanykh na nadannia derzhavnoi pidtrymky ahropromyslovomu kompleksu"] (2019), Accounting Chamber of Ukraine, Kyiv, available at: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2019/20-6_2019/Zvit_20-6_2019.pdf [in Ukrainian].
10. "Annual report on the execution of the State Budget of Ukraine for 2017" ["Richnyi zvit pro vykonannia Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy za 2017 rik"], State Treasury Service of Ukraine, available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richniy-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukraini-za-2017-rik> [in Ukrainian].
11. "Annual report on the implementation of the State Budget of Ukraine for 2018" ["Richnyi zvit pro vykonannia Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy za 2018 rik"], State Treasury Service of Ukraine, available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2018-rik> [in Ukrainian].
12. "Annual report on the implementation of the State Budget of Ukraine for 2019" ["Richnyi zvit pro vykonannia Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy za 2019 rik"], State Treasury Service of Ukraine, available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2019-rik> [in Ukrainian].
13. "Annual report on the implementation of the State Budget of Ukraine for 2020" ["Richnyi zvit pro vykonannia Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy za 2020 rik"], State Treasury Service of Ukraine, available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2020-rik> [in Ukrainian].
14. "On amendments to the distribution of funds under the budget program KPKVK 1201150 "Financial support of agricultural producers" for 2020": Order of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine no. 1491 dated Aug. 07, 2020 ["Pro vnesennia zmin do rozpodilu koshtiv za biudzhethnoiui prohramoiu KPKVK 1201150 "Finansova pidtrymka silhosptovarovyrobnykiv" na 2020 rik": Nakaz M-va rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy vid 07 serp. 2020 r. № 1491], available

- at: <https://agro.me.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-rozpodilu-koshtiv-za-byudzhethnoyu-programoyu-kpkvk-1201150-finansova-pidtrimka-silgosptovarovirobnikiv-na-2020-rik> [in Ukrainian].
15. "On amendments to paragraph 3 of the Procedure for the use of funds provided in the state budget for financial support of agricultural producers": Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine no. 315 dated Apr. 07, 2021 ["Pro vnesennia zmin do punktu 3 Poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dla finansovoi pidtrymky silhosptovarovyrobnikiv": Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 07.04.2021 № 315], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/315-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
 16. "On approval of the Procedure for the use of funds provided in the state budget for financial support of agricultural producers": Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine no. 77 dated Febr. 08, 2017 ["Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dla finansovoi pidtrymky silhosptovarovyrobnikiv": Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 08.02.2017 № 77], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2017-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
 17. "Agricultural products at constant prices in 2016 for 2020" ["Produktsiia silskoho hospodarstva u postiinykh tsinakh 2016 roku za 2020 rik"], State Statistics Service of Ukraine, available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/sg/pro_sg/arch_pro_sg_p.htm [in Ukrainian].
 18. "Top 10 owners of agricultural holdings who received the most funds from the budget" ["Top-10 vlasnykiv ahrokhodnyhiv, yaki otrymaly naibilshe koshtiv z biudzhetu"], available at: <https://agroreview.com/news/top-10-vlasnykiv-ahrokhodnyhiv-yaki-otrymaly-najbilshe-koshtiv-z-byudzhetu> [in Ukrainian].
 19. "Who received the most subsidies from the state: TOP-10 farmers" ["Khto otrymav vid derzhavy naibilshe dotatsii: TOP-10 ahraryiv"], available at: <https://landlord.ua/news/khto-otrymav-vid-derzhavy-naibilshe-dotatsii-top-10-ahraryiv/> [in Ukrainian].
 20. "Tax Code of Ukraine": Law of Ukraine no. 2755-VI dated 02.12.2010 (version of May 15, 2021) ["Podatkovy kodeks Ukrainy": Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI (redaktsiia vid 15.05.2021)], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].
 21. "On approval of the Procedure for the use of funds provided in the state budget for financial support of measures in the agro-industrial complex by reducing the cost of loans": Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine no. 300 dated 29.04.2015 ["Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dla finansovoi pidtrymky zakhodiv v ahropromyslovomu kompleksi shliakhom zdeshevlennia kreditiv": Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29.04.2015 № 300], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
 22. "On the statement of forms of documents concerning implementation of financial support of actions in an agroindustrial complex by reduction in price of credits": the Order of the Ministry of development of economy, trade and agriculture of Ukraine no. 1049 dated June 04, 2020 ["Pro zatverdzhennia form dokumentiv shchodo zdiisnennia finansovoi pidtrymky zakhodiv v ahropromyslovomu kompleksi shliakhom zdeshevlennia kreditiv": Nakaz M-va rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy vid 04 cherv. 2020 r. № 1049], available at: <https://agro.me.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-form-dokumentiv-shchodo-zdiisnennya-finansovoyi-pidtrimki-zahodiv-v-agropromislovomu-kompleksi-shlyahom-zdeshevlennya-kreditiv-2?v=5ef5a68da8be4> [in Ukrainian].
 23. "On amendments to the order of the Ministry of Economy, Trade and Agriculture of Ukraine no. 1049 dated June 4, 2020": Order of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine no. 598 dated March 23, 2021 ["Pro vnesennia zmin do nakazu Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy vid 04 chervnia 2020 roku № 1049": Nakaz M-va rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy vid 23 berez. 2021 r. № 598], available at: <https://agro.me.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-nakazu-ministerstva-rozvitku-ekonomiki-torgivli-ta-silskogo-gospodarstva-ukrayini-vid-04-chervnya-2020-roku-1049-2?v=6062d48a89f71> [in Ukrainian].
 24. "On approval of the Procedure for the use of funds provided in the state budget for partial compensation of the cost of agricultural machinery and equipment of domestic production": Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine no. 130 dated 01.03.2017 ["Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dla chastkovoї kompensatsii vartosti silskohospodarskoї tekhniky ta obladnannia vitchyznianoho vyrobnytstva": Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.03.2017 № 130], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2017-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
 25. "On approval of forms for obtaining partial compensation for the cost of agricultural machinery and equipment of domestic production": Order of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine no. 228 dated Apr. 18, 2017 ["Pro zatverdzhennia form dla otrymannia chastkovoї kompensatsii vartosti silskohospodarskoї tekhniky ta obladnannia vitchyznianoho vyrobnytstva": Nakaz Ministerstva aharnoї polityky ta prodovolstva Ukrainy vid 18 kvit. 2017 r. № 228], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0614-17#Text> [in Ukrainian].
 26. "On amendments to the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine no. 77 dated Febr. 8, 2017": Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine no. 109 dated Febr. 19, 2020 ["Pro vnesennia zmin do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 8 liutoho 2017 roku № 77": Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19 liut. 2020 r. № 109], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2017-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

27. "On the statement of the Order of use of means provided in the state budget for development of viticulture, gardening and hop-growing": the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine no. 587 dated July 15, 2005 (with changes of March 10, 2021 no. 185) ["Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dlia rozvytku vynohradarstva, sadivnytstva i khmeliarstva": Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15.07.2005 № 587 (iz zminamy vid 10.03.2021 № 185)], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2005-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
28. "On approval of standards, reporting forms, list of machinery, mechanisms and equipment provided for state support of producers of fruits, berries, grapes and hops": Order of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine no. 622 dated March 24, 2021 ["Pro zatverdzhennia normatyviv, form zvitnosti, pereliku tekhniky, mekhanizmiv ta obladnannia, peredbachenykh dlia nadannia derzhavnoi pidtrymky vyrobnykiv plodiv, yahid, vynohradu ta khmeliu": Nakaz M-va rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy vid 24 berez. 2021 r. № 622], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0460-21#Text> [in Ukrainian].
29. "On approval of the Procedure for the use of funds provided in the state budget for the provision of financial support for the development of farms": Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine no. 106 dated 07.02.2018 (version of 18.06.2021) ["Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dlia nadannia finansovoi pidtrymky rozvytku fermerskykh hospodarstv": Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 07.02.2018 № 106 (redaktsiia vid 18.06.2021)], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
30. "On approval of the Procedure for providing additional financial support to family farms through the mechanism of additional payment in favor of insured persons – members / heads of family farms of a single contribution to the obligatory state social insurance": Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine no. 565 dated May 22, 2019 ["Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia simeinym fermerskym hospodarstvam dodatkovoi finansovoi pidtrymky cherez mekhanizm doplaty na koryst zastrakhovanykh osib – chleniv/holovy simeinoho fermerskoho hospodarstva yedynoho vnesku na zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia": Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22.05.2019 № 565], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
31. "On approval of forms for providing financial support for the development of farms": Order of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine no. 1391 dated July 24, 2020 ["Pro zatverdzhennia form dlia nadannia finansovoi pidtrymky rozvytku fermerskykh hospodarstv": Nakaz M-va rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy vid 24 lyp. 2020 r. № 1391], available at: <https://agro.me.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-form-dlya-nadannya-finansovoyi-pidtrimki-rozvitku-fermerskih-gospodarstv?v=5f36373f89349> [in Ukrainian].
32. "On amendments to the Order of the Ministry of Economy no. 1391 dated July 24, 2020": Order of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine no. 1721 dated September 7, 2020 ["Pro vnesennia zmin do nakazu Minekonomiky vid 24 lypnia 2020 roku № 1391": Nakaz M-va rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy vid 07 veres. 2020 r. № 1721], available at: <https://agro.me.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-nakazu-minekonomiky-vid-24-lipnya-2020-roku-1391?v=5f620552109dc> [in Ukrainian].
33. "On the statement of the Order of use of the means provided in the state budget for the state support of development of animal husbandry and processing of agricultural products": Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine no. 107 dated 07.02.2018 (version of May 28, 2021) ["Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dlia derzhavnoi pidtrymky rozvytku tvarynnytstva ta pererobky silskohospodarskoi produktsii": Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 07.02.2018 № 107 (redaktsiia vid 28.05.2021)], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/107-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
34. *Information and analytical portal of the AIC of Ukraine. "State support" [Informatsiino-analitychnyi portal APK Ukrainy. "Derzhavna pidtrymka"]*, available at: <https://agro.me.gov.ua/ua/pidtrimka> [in Ukrainian].
35. "Report of the Accounting Chamber for 2017" ["Zvit Rakhunkovoi palaty za 2017 rik"] (2018), Accounting Chamber of Ukraine. Kyiv, available at: https://dostup.pravda.com.ua/request/55314/response/134282/attach/4/Zvit%20RP%202017.pdf?cookie_passthrough=1 [in Ukrainian].

Yu. V. Khoroshun

STATE SUPPORT FOR INVESTMENT PROVISION OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY

The article is devoted to the study of the theory and practice of state support for investment provision of the agricultural sector of the national economy. The purpose of the article is to highlight the theoretical and methodological principles of state support for the development of the agricultural sector of the modern economy, as well as to determine the features of the Ukrainian government in this area. To the forms of such

activity the author includes programs of the state support of agrarians at the expense of means of the state and local budgets. It has been stated that in recent years the state support of the agricultural sector in Ukraine has undergone significant changes: the government has abandoned the preferential VAT regime for farmers in favor of public funding of branches of the sector in certain programs and areas. As a result of the analysis of the volumes of financing of state programs of support to the agricultural sector and their dynamics during 2017–2019, it has been determined that despite the growth of planned volumes of financing of programs, real indicators of the state support in this period were performed at a low level. According to the results of studying the trends of state support for the development of the agricultural sector in the period 2020–2021, the preservation of key areas: livestock, farming, horticulture, compensation for the cost of agricultural machinery, interest compensation on loans is stated. The expansion of state support for farmers in the following areas: insurance of agricultural products and compensation for the purchase of agricultural land, support for farmers in the field of organic production, expansion of support for livestock development is also outlined. The peculiarities of normative-legal support of state support programs, the main current normative acts, which are aimed at financial support in the agricultural sector of the economy, are generalized. The main elements of the mechanisms of implementation of state support programs for the agricultural sector in the realities of the Ukrainian economy are outlined.

Keywords: investments, agricultural sector, state support program, investment policy, financial support mechanism.

Стаття надійшла до редакції 02.06.2021

Прийнято 07.06.2021

DOI 10.24025/2306-4420.61.2021.235423

Хорошун Ю. В., здобувач освітньо-наукового ступеня доктора філософії (PhD), Черкаський державний технологічний університет

e-mail: boretsk@ukr.net

ORCID 0000-0002-4519-182X

Khoroshun Yu. V., Postgraduate Student, Cherkasy State Technological University